

Коптяєва А.Ю., студентка
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Скок О.С., к.ю.н.,
доцент кафедри
кримінально-правових дисциплін,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ОСОБИ

В умовах подальшої розбудови державності в Україні все більшого значення набувають задекларовані міжнародними та національними нормативно-правовими актами положення щодо охорони особистих прав і свобод людини та громадянина. Однією з ключових складових комплексу таких прав і свобод виступають статеві свобода та статеві недоторканість особи, за допомогою яких визначаються стереотипи сексуальної поведінки громадян, обґрунтовуються принципи взаємовідносин між людьми різної статі, формуються моральні засади суспільства тощо.

Науково-теоретичні дослідження кримінально-правових і кримінологічних питань протидії кримінальним правопорушенням проти статевої свободи та статевої недоторканості особи здійснювало чимало науковців, зокрема Ю.В.Александров, П.П. Андрушко, Ю.М. Антонян, М.І.Бажанов, Ю.В.Баулін, В.І.Борисов, П.А.Воробей, В.В.Голіна, О.О. Гоноченко, В.О.Глушков, Б.В.Даніельбек, О.М.Джужа, Л.В.Дорош, О.О.Дудоров, Г.О.Єгошина, А.П.Закалюк та ін.

За статистичними даними Генеральної прокуратури України за 2020 рік, досліджуваних кримінальних правопорушень було обліковано – 740. З них кримінальних проступків – 6, нетяжких злочинів – 123, тяжких злочинів – 283, особливо тяжких злочинів – 247. Зокрема, дані по окремим кримінальним правопорушенням виглядають наступним чином: зґвалтування (ст. 152 КК України) – 393, сексуальне насильство (ст. 153 КК України) – 87, примушування до вступу в статевий зв'язок (ст. 154 КК України) – 8, статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку (ст. 155 КК України) – 55, розбещення неповнолітніх (ст. 156 КК України). Вищезазначене свідчить про доволі велику кількість таких протиправних діянь за один рік. Термін «насильство» ототожнюється з терміном «агресія», ці терміни вживаються як синоніми. Однак агресія і насильство не одне і теж, тим біль-

ше, якщо розглядати ці два явища стосовно злочину. Агресія присутня у всіх сферах життя суспільства. Злочинна поведінка сама по собі містить елементи агресії [1, с. 123]. Важливим є розуміння відмінностей цих термінів.

У психології під агресією розуміється поведінка, спрямована на заподіяння шкоди іншому. Під насильством у загальному значенні слова розуміється неправомірне застосування фізичної сили до будь-кого [2, с. 390]. Загальноприйнятим вважається в юридичній літературі і кримінальному законі поділ насильства на фізичне і психічне. Слід зазначити, що кримінальне законодавство визнає статеvu свободу та статеvu недоторканість самостійними родовими об'єктами кримінально-правової охорони, об'єднавши злочини та проступки, що посягають на вказані об'єкти, в Розділі IV Особливої частини КК України «Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи». Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 06 грудня 2017 року серед інших були внесені наступні зміни до Кримінального кодексу України щодо правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи [3].

Зокрема, у новій редакції було викладено статтю 152 Кодексу, яка встановлює відповідальність за зґвалтування та передбачає наступні покарання: позбавлення волі на строк від 3 до 5 років (ч. 1 ст. 152); позбавлення волі на строк від 5 до 10 років (ч. 2 ст. 152); позбавлення волі на строк від 7 до 12 років (ч. 3 ст. 152); позбавлення волі на строк від 10 до 15 років (ч. 4 ст. 152); позбавлення волі на строк від 10 до 15 років (ч. 5 ст. 152); позбавлення волі на строк 15 років або довічне позбавлення волі (ч. 6 ст. 152). Тобто, всі правопорушення, відповідальність за які передбачено ст. 152 КК України належать за видами до злочинів, що походить від виду та розміру покарання, передбачено санкціями норми. Крім того, у новій редакції викладено статтю 153 КК України, яка встановлює відповідальність за сексуальне насильство, що є новелою для нашого кримінального закону. Отже, за видами та розмірами, покарання за це кримінальне правопорушення може бути наступним: позбавлення волі на строк до 5 років (ч. 1 ст. 153); позбавлення волі на строк від 3 до 7 років (ч. 2 ст. 153); позбавлення волі на строк від 5 до 7 років (ч. 3 ст. 153); позбавлення волі на строк від 5 до 10 років (ч. 4 ст. 153); позбавлення волі на строк від 10 до 15 років (ч. 5 ст. 153); позбавлення волі на строк 15 років або довічне позбавлення волі (ч. 6 ст. 153). Було збільшено відповідальність за примушування особи без її добровільної згоди до здійснення акту сексуального характеру з іншою особою (стаття 154 КК України). Таким чином, ч. 1 ст. 154 передбачає альтернативні види покарань, - штраф до п'ятдесяти н.м.д.г./арешт на строк до шести місяців; ч. 2 ст. 154 - штраф до однієї тисячі н.м.д.г./обмеження волі на строк до двох років; ч. 3 ст. 154 - обмеження волі на строк до трьох років/позбавленням волі до трьох років.

Також, кримінально караним є вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку. Вік потерпілого, в цьому випадку, має важливе значення. Законодавець закріпив таку вікову особливість ЗУ, прийнятим у 2018 році, «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо захисту дітей від сексуальних зловживань та сексуальної експлуатації» [4]. Щодо покарань за це діяння, то вони полягають в обмеженні волі на строк до п'яти років або позбавленні волі до 5 років (ч. 1 ст. 155); позбавленні волі на строк від 5 до 8 років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого (ч. 2 ст. 155). Зазначений закон також вплинув на положення ст. 156 КК України, яка встановлює відповідальність за розбещення неповнолітніх. Так, ч. 1 ст. 156 встановлює, що таким розбещенням є вчинення розпусних дій щодо особи, яка не досягла 16 років. За таке діяння може бути призначено покарання у виді обмеження волі на строк до 5 років або позбавлення волі до 5 років. Якщо, те саме діяння було вчинено щодо малолітньої особи або вчинено членами сім'ї чи близькими родичами, або особою, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілого або піклування про нього, - покарання полягає у позбавленні волі на строк від 5 до 8 років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років або без такого (ч. 2 ст. 156).

У 2021 році було криміналізовано діяння, пов'язане з домаганням дитини для сексуальних цілей. Серед покарань, за дане діяння, може бути : обмеження волі на строк до 3 років/позбавлення волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років (ч. 1 ст. 156¹); позбавлення волі на строк від 2 до 5 років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років (ч. 2 ст. 156¹); позбавлення волі на строк від 3 до 6 років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років (ч. 3 ст. 156¹) [5]. Аналіз покарань за правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, складів яких Розділ IV Особливої частини КК України налічує всього 22, показав що за вчинення таких діянь може бути призначено такі види покарань, як штраф, арешт, обмеження волі, позбавлення волі на певний строк або довічне позбавлення волі.

Отже, на підставі вищезазначеного розуміємо, що кримінальними правопорушеннями проти статевої свободи та недоторканості є протиправні, умисні діяння котрі посягають на права і свободи особи у сфері статевого життя. Важливо наголосити на тому, що статева свобода особи достатньою мірою захищається національним кримінальним законодавством.

---

1. Проституция и преступность (проблемы, дискуссии, предложения). М.: Юрид. лит., 2001. 304 с.

2. Савченко А. В. Сучасне кримінальне право України : курс лекцій / А. В. Савченко, В. В. Кузнецов, О. Ф. Штанько. 2-е вид., виправ. та доповн. К.: Вид. Паливода А.В., 2006.

636 с.

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Ланцаротської конвенції): Закон України від 18.02.2021 р. № 1256-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1256-20#n17> (дата звернення 01.04.2021).

4. Музика А. А. Покарання за незаконний обіг наркотичних засобів : монографія / А. А. Музика, О. П. Горох. Хмельницький : Вид-во Хмельн. ун-ту управл. та права, 2010. 256 с.

5. Чмут С. В. Доцільність окремих видів покарання за статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості. *Проблеми та перспективи реформування права України очима молодих учених* : матеріали всеукр. студ. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 27 березня 2008 р.).

Крамарук А.М., курсант
Прикарпатського факультету
Національної академії
внутрішніх справ

ПРИЧИНИ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОГО ТРАВМАТИЗМУ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ЗНИЖЕННЯ

Різке зростання кількості автомобільного транспорту зумовило безліч проблем, серед яких дорожньо-транспортний травматизм. Дана проблема диктує необхідність розробки та впровадження програм, профілактичних заходів в закладах освіти по запобіганню збільшення кількості травматизму зумовленого дорожньо-транспортними пригодами.

Досліджуючи питання дорожнього травматизму в Україні потрібно звернути увагу, що до такого виду травм відносяться травми, що сталися під час руху транспортного засобу, внаслідок якої загинули або поранені люди [1].

Аналізуючи дослідження науковців які займалися дослідженням факторів, що підвищують ризик виникнення дорожньо-транспортних пригод, таких як: Сапронов О., Крупко М.О., Міленін О.Л., Зоріна М.О., Геймар С., Нестеренко В., можна стверджувати, що найголовнішим фактором, який призводить до виникнення аварій на дорозі є недотримання правил дорожнього руху його учасниками.[2]

У 2020 році в Україні зареєстровано 168107 дорожньо-транспортних пригод, із них 26140 - із загиблими та/або травмованими особами (загинуло 3541 особи і травмувалося 31974 осіб). Понад третина загиблих та/або травмованих у дорожньо-транспортних пригодах є пішоходами (1261 особа загинула і 6959 осіб травмовані). На дорогах України загинуло 168 дитини та травмовано 3957 дітей віком до 18 років. [3]

За результатами проведеного Національною поліцією аналізу стану аварійності на території країни встановлені основні причини скоєння дорожньо-транспортних пригод із загиблими та/або травмованими людьми, а саме: по-